

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 1 / 17

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти

впродовж життя

31 серпня 2023 р., протокол № 11

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»

освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення»

факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя

кафедра психології та соціального забезпечення

Схвалено на засіданні кафедри
психології та соціального забезпечення
28 серпня 2023 р., протокол № 7

В.о. завідувача кафедри

Марина ОКСЮТОВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми

Дмитро МЕЛЬНИЧУК

Розробник: доктор економічних наук, професор, професор кафедри психології та соціального забезпечення МЕЛЬНИЧУК Дмитро

Житомир
2023-2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 2 / 17

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма атестаційного екзамену укладена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівця за освітнім ступенем «бакалавр» зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення».

Метою атестації здобувачів вищої освіти є оцінювання рівня набутих здобувачами необхідних компетентностей (загальних і фахових) та оволодіння визначеними програмними результатами, які виявляються в знаннях, уміннях та навичках розв'язання складних професійних завдань, здатності вирішувати проблеми в галузі соціального забезпечення, що передбачає застосування певних теорій, методів, моделей соціальної роботи, проведення досліджень, здійснення інноваційної діяльності тощо.

Програма атестації зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» складена на основі навчальних програм теоретико-практичного спрямування у сфері соціального забезпечення, а саме: «Демографія», «Соціальне партнерство та соціальна відповідальність», «Менеджмент соціального забезпечення», «Соціальне підприємництво», «Управління соціальним та людським капіталом».

Екзамен проводиться в усній формі за екзаменаційними білетами (форма – дистанційна). Білети готуються у відповідності до розміщеної нижче програми підготовки. Кожен білет містить 2 теоретичних питання, ситуативну вправу та тести у кількості 5 запитань з 5-ма варіантами відповіді кожний. Завдання готуються профільними викладачами.

Для встановлення відповідності екзаменаційних білетів програмі підготовки допускається зовнішнє рецензування.

Перелік компетентностей, які мають бути перевірені під час атестаційного екзамену

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення» освітньої програми «Соціальне забезпечення», здобувач вищої освіти має набути таких **компетентностей**:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі соціального забезпечення, що передбачає застосування теорій та методів соціальної політики і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.

СК2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

СК6. Вміння планування та звітності в системі соціального забезпечення населення.

СК11. Здатність оцінювання якості соціальних послуг.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 3 / 17

СК12. Здатність до організації та управління процесами в соціальному забезпеченні.

СК14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

Програмні результати навчання:

РН2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

РН6. Застосовувати базові знання про основи економічної допомоги об'єктам соціального захисту.

РН10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.

РН11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

РН12. Аналізувати ефективність соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах компетентності.

РН13. Аналізувати та оцінювати рівень матеріально-економічного захисту різних категорій населення.

РН17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.

РН20. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ

ДЕМОГРАФІЯ

Тема 1. Загальна теорія народонаселення – теоретична основа демографії.

Народонаселення як компонент людського суспільства. Система знань про народонаселення. Теорія народонаселення. Теоретичні концепції народонаселення. Економіка, географія, генетика та екологія народонаселення. Найважливіші категорії теорії народонаселення: якість, розвиток та відтворення населення. Рух населення: природний, просторовий, соціальний. Відтворення населення.

Тема 2. Система демографічних наук.

Місце демографії в системі знань про народонаселення. Демографія як галузь наукових знань. Розвиток демографії: історична ретроспектива. Сучасна демографія та її предмет. Сфери дослідження демографії: динаміка кількості населення, статеві-вікові зміни населення, динаміка шлюбно-сімейних структур, вплив умов життя та суспільних відносин на демографічні процеси, закономірності перебігу демографічних процесів. Людина як одиниця демографічного спостереження. Категоріальний ряд демографічної науки: демографічна подія, демографічний процес, демографічні знання, демографічна

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 4 / 17

ситуація, довжина покоління, демографічна поведінка, демографічна установка, демографічний оптимум, демографічна когорта, демографічне старіння населення.

Тема 3. Демографічний аналіз.

Демографічний аналіз та його мета. Методи демографічного аналізу: статистичні методи (демографічна статистика), математичне моделювання, соціологічні методи, графоаналітичні та картографічні методи. Віково-статеві піраміди: зміст та призначення. Демографічна сітка (сітка Лексика, сітка Пресса) та принципи її побудови. Поняття якісного демографічного аналізу. Інформація, яка застосовується в процесі демографічного дослідження, джерела інформації про демографічні процеси. Поняття «абсолютна кількість населення», «наявне населення», «постійне населення» як предмет демографічного аналізу. Темпи зростання населення, темпи приросту населення та методика їх розрахунку. Поняття демографічного балансу та методика його обчислення.

Тема 4. Джерела інформації про населення.

Інформація. Первинна та вторинна інформація. Класифікація інформації: за ступенем охоплення, за характером даних, за часом, за способом отримання, за характером видання. Вимоги до інформації (повнота, детальність, багатоаспектність, достовірність, систематизованість). Переписи населення та соціологічні обстеження як джерела демографічних даних. Застосування даних про реєстрацію демографічних подій. Взаємодоповнення демографічних даних. Основні принципи перепису населення (регулярність і періодичність, єдність програм та методів проведення, персоніфікованість первинних даних, конфіденційність первинних даних). Списки та реєстри населення як альтернативні джерела демографічних даних. Автоматизовані реєстри населення та мета їх застосування. Спеціальні вибіркові обстеження населення. Статистичні щорічники як джерела даних для демографічного аналізу.

Тема 5. Демографічне прогнозування.

Прогнозування як процес передбачення майбутнього. Демографічний прогноз. Процедура прогнозування. Населення як об'єкт демографічного прогнозування. Інформаційна база демографічного прогнозування. Вимоги до висновків демографічного прогнозу. Суб'єкти демографічного прогнозування. Глобальний та регіональний демографічний прогноз. Аналітичні, нормативні прогнози та прогнози-попередження. Поняття «прогнозовий сценарій». Зміст прогнозного сценарію. Види прогнозів: короткострокові, середньострокові та довгострокові прогнози. Особливості окремих видів прогнозування. Методологія і метод у демографічному прогнозуванні. Методи прогнозування демографічної ситуації. Сфера застосування екстраполяції та методу «пересування віків».

Тема 6. Сім'я як об'єкт демографії.

Сім'я як соціальний інститут та об'єкт демографічної політики. Функції сім'ї як соціального інституту (репродуктивна, виховна, господарсько-економічна, рекреативна, комунікативна, регулятивна). Шлюб, шлюбність та розлучення. Загальний коефіцієнт шлюбності. Структура сім'ї. Поняття авторитарної та

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 5 / 17

демократичної сім'ї. Поняття нуклеарної та розширеної сім'ї. Життєвий цикл сім'ї (модель розвитку сім'ї). Соціальний стан та соціальні ролі членів сім'ї. Демографічний склад сім'ї та її демографічний тип. Сімейний склад населення (сімейна структура населення). Динаміка сімейного складу населення в ракурсі сучасних соціально-економічних тенденцій (тенденції щодо нуклеаризації сім'ї). Концепція розвитку сім'ї та її роль в умовах демографічної кризи.

Тема 7. Міграція населення.

Міграція як просторове переміщення населення. Міграційні рухи та їх характеристики. Типи, види та форми міграції. Переселення. Сезонні міграції. Маятникова міграція. Епізодична міграція. Причини міграційних рухів: економічні, соціальні, культурні, політичні, етнічні, релігійні, расові, військові, демографічні. Роль навколишнього середовища в системі міграційних факторів. Етапи розвитку міграцій населення. Безробіття як фактор активізації міграційних процесів. Міграційні процеси і працездатне населення (людські ресурси). Професійно-кваліфікаційна та статеві-вікова структура мігрантів. Трудова міграція, її причини та наслідки.

Тема 8. Взаємозв'язок демографічного та соціально-економічного розвитку.

Історія вивчення взаємозв'язку демографічних та соціально-економічних факторів (Платон, Аристотель, Ф. Аквінський, А. Сміт, Д. Рікардо). Сучасні погляди на взаємозв'язок демографічних та соціально-економічних процесів. Рівні економіки (макро-, мезо- та мікрорівень економіки) в ракурсі демографічних процесів. Сучасні демографічні процеси та перспективи соціально-економічного розвитку. Демографічні процеси і ринок праці. Демографічні процеси і працездатне населення. Трудовий потенціал населення та трудова активність. Вимоги до методики дослідження взаємозв'язку демографічних та соціально-економічних тенденцій. Соціально-економічний та демографічний моніторинг. Врахування демографічних факторів в процесі визначення перспектив соціально-економічного розвитку.

Тема 9. Сучасні тенденції демографічного розвитку.

Демографічна наука та глобальні проблеми людства. Кількість населення в контексті суспільних інтересів. Зміст, причини та наслідки демографічного вибуху. Основі демографічні зрушення ХХ століття та їх значення у загальносвітовому і загальнодержавному масштабах. Тенденції демографічних змін у розвинутих країнах-лідерах. Тенденції демографічних змін у країнах, що розвиваються, та у країнах "третього світу". Якість населення як категорія демографії. Ознаки та компоненти якості населення (освіта, здоров'я, кваліфікація, культура, моральність). Людський розвиток у ракурсі загальносуспільних та особистісних цілей. Кількісна оцінка та складові рівня людського розвитку. Сучасна демографічна ситуація в Україні. Поняття демографічної кризи та її наслідки. Пріоритетні кроки щодо подолання демографічної кризи в Україні. Демографічна ситуація під час повномасштабної війни.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 6 / 17

Тема 10. Регулювання демографічних процесів.

Регулювання демографічних процесів: принципи та завдання. Демографічна політика. Напрямки та заходи демографічної політики. Суб'єкт та об'єкт демографічної політики. Демографічна ситуація як об'єкт демографічної політики та її характеристики. Зв'язок демографічної політики з конкретною демографічною ситуацією. Соціально-економічні тенденції як фундамент формування та реалізації демографічної політики. Опосередкована дія демографічної політики як її принципова особливість. Узгодження індивідуальних, сімейних, групових та суспільних інтересів в ході проведення демографічної політики. Узгодження локальних, регіональних, загальнодержавних інтересів в процесі обґрунтування заходів демографічної політики. Узгодження економічних, соціально-політичних, екологічних, етнокультурних чинників в процесі реалізації лінії демографічної політики. Демографічна політика та її найближчі, середньострокові та довгострокові пріоритети. Правові, політичні, етнокультурні особливості та інструменти демографічної політики. Правове підґрунтя демографічної політики. Сімейна політика в комплексі демографічно-орієнтованих заходів.

Рекомендована література

1. Архіпова С. А. Демографія та соціальна статистика в соціальній роботі: навчальний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 118 с.
2. Населення України. Демографічний вимір якості життя: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2019. 396 с.
3. Населення України. Демографічні тенденції в Україні у 2002– 2019 рр.: кол. моногр. / за ред. О.М. Гладуна; НАН України, Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи. Київ, 2020. 174 с.
4. Соціальна і демографічна статистика: навчальний посібник/МОН України, Уманський держ. пед. у-тет імені Павла Тичини; укладач: Бовкун О. А. Умань: Візаві, 2019. 160 с.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ТА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Тема 1. Соціальне партнерство та соціальна відповідальність як чинники сталого розвитку.

Суть концепції та вихідні умови сталого розвитку. Економічна, соціальна та екологічна складові сталого розвитку. Роль соціального партнерства та соціальної відповідальності у реалізації концепції сталого розвитку.

Тема 2. Соціальне партнерство: сутність, рівні, сфери реалізації.

Соціальне партнерство та його складові. Форми соціального партнерства. Рівні соціального партнерства та їх характерні риси.

Тема 3. Інституційні основи соціального партнерства.

Соціальне партнерство та соціальна взаємодія. Соціальна зрілість та соціальна згода суб'єктів соціального діалогу. Соціальна участь як

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 7 / 17

характеристика громадянської відповідальності учасників соціального партнерства.

Тема 4. Соціальна справедливість та соціальна рівність як основоположні принципи системи соціального партнерства.

Сутність категорій «соціальна справедливість», «соціальна рівність». Типи нерівності в системі соціальних відносин. Превентивна та реабілітаційна функції соціальної держави як суб'єкта соціального партнерства.

Тема 5. Трипартизм, корпоратизм та соціальний діалог як інструменти системи соціального партнерства.

Міжнародні трудові норми про соціальний діалог та соціальних партнерів. Суспільно-історичні передумови зародження трипартизму та соціального діалогу. Політичні та соціально-економічні передумови впровадження соціального діалогу в Україні.

Тема 6. Соціально-трудова конфлікти та примирлива роль соціального партнерства у їх вирішенні.

Соціально-трудова конфлікт, його сутність. Соціальні суперечності як джерело соціально-трудова конфліктів у суспільстві, їх регулювання. Переговори та посередництво у вирішенні трудового конфлікту.

Тема 7. Профспілковий рух в системі соціального партнерства.

Суспільно-історичні передумови зародження та розвитку профспілкового руху. Політичні та соціально-економічні передумови впровадження профспілкового руху в Україні. Федерація профспілок України: роль та функції.

Тема 8. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства.

Прояви та складові соціальної відповідальності людини. Соціальна відповідальність інститутів громадянського суспільства. Соціальна держава як суб'єкт соціальної відповідальності.

Тема 9. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Сутність соціальної відповідальності як засадничої стратегії корпоративного управління в компанії. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю. Системний, процесний та ситуаційний підходи до управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Тема 10. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності.

Права людини і трудові практики як предмет корпоративної соціальної відповідальності. Міжнародні стандарти та загальна декларація прав людини. Законодавство України у сфері праці як основа корпоративної соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність роботодавця у сфері оплати праці, забезпечення гідних умов праці, професійної підготовки та підвищення кваліфікації.

Тема 11. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 8 / 17

Взаємодія зі стейкхолдерами як основний принцип соціальної відповідальності. Формування корпоративної соціальної відповідальності у відносинах зі споживачами. Соціально відповідальний діловий партнер. Принципи добросовісної конкуренції.

Тема 12. Екологічна компонента соціальної відповідальності.

Економічні та соціальні прояви екологічних проблем. Екологічна відповідальність: зміст та рівні. Основні принципи та напрямки впровадження корпоративної соціальної відповідальності у сфері охорони навколишнього середовища.

Тема 13. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності.

Сутність та значення моніторингу корпоративної соціальної відповідальності. Принципи організації та проведення моніторингу корпоративної соціальної відповідальності. Параметри моніторингу та фіксація параметрів корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 14. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.

Зміст та етапи оцінювання ефективності соціально відповідальної діяльності. Методи та процедури оцінювання ефективності програм соціальної відповідальності. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.

Рекомендована література

1. Гоголя О.П., Кудінова І.П. Соціальна відповідальність бізнесу. К. : Видавництво Національного університету біоресурсів та природокористування України, 2018. 79 с.
2. Ільч Л.М., Акіліна О.В. Економіка праці та соціально-трудова відносина : підручник / Л.М. Ільч, О.В. Акіліна – К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. 952 с.
3. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект / редкол.; за наук. ред. А. Я. Кузнецової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 311 с.
4. Соціальна відповідальність. Підручник / за наук. ред. д-ра екон. наук В. М. Тарасевича, канд. екон. наук О. В. Золотарьової. Дніпро: ПБП «Економіка», 2019. 204 с.
5. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посібник / кол. авторів; за ред. А. Я. Кузнецової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів: Університет банківської справи, 2021. 547 с.

МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тема 1. Менеджмент як напрямок управління у сфері соціального забезпечення

Наукові основи соціального менеджменту. Сутність, рівні, принципи та функції соціального менеджменту. Функції менеджменту та їх особливості в сфері соціального забезпечення. Менеджер соціальної сфери: роль в сучасних умовах.

Тема 2. Еволюція теорії та практики менеджменту

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 9 / 17

Історія розвитку передумов сучасного соціального менеджменту. Порівняльна характеристика японської та американської моделей менеджменту. Маркетинговий підхід в соціальному менеджменті.

Тема 3. Управління соціальним забезпеченням: державний та місцевий рівні

Суб'єкти управління системою соціального забезпечення. Організаційна структура управління соціальним забезпеченням. Особливості менеджменту соціального забезпечення на місцевому рівні.

Тема 4. Менеджмент соціального забезпечення: мікрорівень

Організація як функція менеджменту. Соціальні служби та соціальні організації. Структури управління організаціями: сутність та види.

Тема 5. Планування та проектування як функція менеджменту соціального забезпечення

Зміст планування в сфері соціального забезпечення. Види планів в управлінській практиці. Соціальна політика як стратегія менеджменту соціального забезпечення.

Тема 6. Соціальні проекти і програми в сфері соціального забезпечення та особливості управління ними

Поняття соціального проекту. Типи соціальних проектів. Технологія оцінки соціальних програм та проектів. Проекти соціальної дії: проблеми реалізації в ОТГ.

Тема 7. Мотивація в системі менеджменту соціального забезпечення

Сутність і теорії мотивації. Види мотивації та особливості в сфері соціального забезпечення. Мотиваційний моніторинг, його роль в ефективному менеджменті соціального забезпечення.

Тема 8. Роль контролю в менеджменті соціального забезпечення

Сутність і завдання контролю в соціальних службах та організаціях. Види контролю та його суб'єкти в системі менеджменту соціального забезпечення. Етапи контролю.

Тема 9. Методи менеджменту у сфері соціального забезпечення

Сутність і класифікація методів менеджменту соціального забезпечення. Менеджмент персоналу в системі управління соціальними структурами. Взаємодія методів, принципів та функцій управління.

Тема 10. Інформаційне забезпечення та сучасні технології менеджменту в сфері соціального забезпечення

Поняття інформації та соціальної інформації. Особливості аналізу «соціальної інформації», її джерел та канал циркуляції. Інформаційне забезпечення надання соціальних допомог та соціальних послуг.

Тема 11. Супервізія та консультування у менеджменті соціального забезпечення

Сутність конфліктів та причини їх виникнення. Види конфліктів: функціональні та дисфункціональні. Управління стресами у менеджменті

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 17

соціальної роботи. Супервізія та консультування як технології менеджменту соціального забезпечення.

Тема 12. Управлінське рішення у системі менеджменту соціального забезпечення

Сутність управлінського рішення. Класифікація управлінських рішень. Технологія розробки і прийняття управлінських рішень. Методи розробки управлінських рішень в менеджменті соціального забезпечення. Причини прийняття невдалих управлінських рішень.

Рекомендована література

1. Левченко Н., Албул І., Підвальна Ю. Менеджмент соціальної роботи : Навчальний посібник. Умань : ВІЗАВІ, 2018. 221 с.
2. Менеджмент : Підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с.
3. Менеджмент персоналу : навчальний посібник / Укл. О.В. Безпалько, А.Д. Бергер, Т.М. Березяно, Ю.М. Гринюк, Д.Г. Грищенко, О.І. Драган, А.С. Зеніна-Біліченко, Л.М. Мазник, Л.І. Тертична, О.М. Соломка, О.А. Чигринець [За. заг. ред. О.І. Драган]. Київ : МПП «ЛИНО», 2022. 612 с.
4. Тернавська Т.А., Раєвська Я.М., Мельник Ж.В. Менеджмент соціальної роботи: навчально-методичний посібник для студентів галузі знань 23 Соціальна робота. Кам'янець-Подільський: Видавець Панькова А.С. 2020. 262с.
5. Шкільняк М. М., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2022 р. 258 с.

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО

Тема 1. Соціальне підприємництво: сутність, принципи, механізми

Сутність понять «підприємництво», «соціальне підприємництво», основи соціального підприємництва та його особливості. Участь бізнесу у вирішенні соціально-економічних проблем. Відмінності між соціальним та комерційним підприємництвом, урядовими ініціативами, громадською діяльністю (благодійністю, волонтерством). Принципи соціального підприємництва. Фінансові, техніко-економічні і організаційні механізми у соціальному підприємстві.

Тема 2. Світовий досвід функціонування соціальних підприємств

Історична трансформація розвитку соціального підприємництва. Досвід соціального підприємництва у США. Європейський досвід функціонування соціального підприємства. Причини активізації розвитку соціального підприємництва у зарубіжних країнах. Глобальні виклики для активізації розвитку соціального підприємства.

Тема 3. Планування соціального підприємства. Соціальне підприємство як форма реалізації соціального підприємництва

Формування соціальної місії підприємства. Визначення пріоритетності напрямків діяльності підприємства. Послідовність планування діяльності

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 11 / 17

соціального підприємства. Ідеї та можливості соціального підприємництва. Розробка стратегії для досягнення поставлених цілей. Моделі підприємницького процесу. Формування організаційно-правових моделей соціального підприємництва в Україні.

Тема 4. Концепції створення соціальних підприємств

10 заповідей соціального підприємця. Алгоритми перетворення соціальної ідеї на соціальний бізнес. Причини банкрутства соціальних підприємств. Щоденні правила для соціального підприємця. Алгоритм дій соціального підприємця.

Тема 5. Організаційно-правові форми соціального підприємництва

Юридичні питання соціально-підприємницької діяльності. Критерії вибору організаційно-правових форм соціального підприємництва. Організаційно-правові форми соціального підприємництва. Ознаки, види діяльності та систематизація соціальних підприємств. Види кооперативів. Соціальні кооперативи як основна форма соціального підприємництва. Громадські організації та благодійні фонди. Державне регулювання діяльності соціальних підприємств.

Тема 6. Реєстрація та ведення діяльності соціальних підприємств

Класифікація соціальних підприємств. Організація соціального підприємства шляхом утворення юридичної особи. Організація соціального підприємства шляхом утворення фізичної особи-підприємця. Організація соціального підприємництва шляхом укладання договорів про спільну діяльність суб'єктів різних ОПФ. Організаційна структура соціального підприємства.

Тема 7. Кооперація як підґрунтя розвитку соціального підприємництва

Історичний екскурс в розвиток світового кооперативного руху. Природа кооперативного руху. Соціальна місія кооперативів. Кооперативні цінності. Основні принципи діяльності кооперативів. Система споживчої кооперації. Сучасні тенденції розвитку кооперації.

Тема 8. Структура та організація соціального підприємства

Членство в соціальному підприємстві. Програма підприємства. Організаційна структура. Роль управлінського персоналу та членів підприємства в управлінні. Робота в команді. Адміністративний персонал. Інформаційні системи управління.

Тема 9. Джерела фінансування започаткування соціального підприємства

Фінансове забезпечення соціального підприємництва. Стратегічне та операційне фінансове планування. Пошук можливостей для прибутковості. Залучення інвестицій: робота з донорами та інвесторами. Види допомоги для соціальних підприємств. Фандрейзинг. Джерела фінансування проектів соціального підприємництва – інвестиції, гранти, бізнес-ангели, конкурси бізнес-планів тощо. Моделі фінансування. Пропозиції щодо фінансування.

Тема 10. Бізнес-планування в соціальному підприємстві

Складові бізнес-планування в соціальному підприємстві: опис підприємства, соціальна цінність, цілі та завдання, оцінка ринку, команда,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 12 / 17

фінансові джерела, стратегія маркетингу, фінансовий план, управління ризиками. Особливості побудови бізнес-планів в соціальному підприємстві. Основні вимоги до інвестиційних проектів соціальних підприємств. Як презентувати свій стартап інвесторам.

Тема 11. Управління соціальним підприємством

Внутрішні та зовнішні виклики в розвитку бізнесу. Ресурси для успішної роботи. Формування відносин бізнесу із працівниками й зовнішніми організаціями на основі соціальної відповідальності. Сутність, види, моделі та рівні соціального партнерства. Соціальний діалог в Україні, особливості національної моделі соціального партнерства в Україні. Основні засновники та учасники фірми. Визначення та розробка кадрової політики. Формування команди професіоналів: моделі компетенцій та набір команди. Постановка цілей і задач: делегування, функція контролю, аналізу і зворотного зв'язку. Методи та оцінка ефективності командної роботи. Навчання та мотивація членів команди. Юридичні питання в управлінні персоналом.

Тема 12. Управління ризиками в соціальному підприємстві

Поняття та функції ризику в соціальному підприємстві. Аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища в контексті управління ризиками соціального підприємства. Методологія управління ризиками в соціальному підприємстві.

Тема 13. Економічна ефективність соціального підприємства

Бюджетування та фінансові розрахунки. Джерела доходів для соціального підприємства. Практика фінансового аналізу: щоденне прийняття рішень і операційне планування на основі фінансових показників. Критерії успішності соціального підприємства. Оцінювання ефективності використання соціальних інвестицій, результативності корпоративних соціальних програм та вимірювання соціального впливу від діяльності підприємства. Вимірювання соціальної цінності. Зростання та розвиток соціального підприємства. Стратегія виходу із бізнесу.

Тема 14. Соціальна цінність. Оцінка ефективності функціонування соціальних підприємств

Поняття «соціальна цінність» в контексті соціального підприємства, вимірювання соціальної цінності. Вимірювання соціального впливу та результатів діяльності соціальних підприємств. Етапи оцінювання результатів діяльності соціальних підприємств. Бюджетування та фінансові розрахунки. Джерела доходів для соціального підприємства. Практика фінансового аналізу: щоденне прийняття рішень і операційне планування на основі фінансових показників. Критерії успішності соціального підприємства. Оцінювання ефективності використання соціальних інвестицій, результативності корпоративних соціальних програм та вимірювання соціального впливу від діяльності підприємства. Вимірювання соціальної цінності. Зростання та розвиток соціального підприємства. Стратегія виходу із бізнесу.

Тема 15. Соціальна відповідальність бізнесу

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 13 / 17

Сутність понять «соціальна відповідальність», «корпоративна соціальна відповідальність». Особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку. Стейкхолдери соціальної відповідальності, їх види (матриця стейкхолдерів). Переваги соціально відповідального бізнесу. Формування відносин бізнесу із працівниками й зовнішніми організаціями на основі соціальної відповідальності.

Тема 16. Маркетингова діяльність соціального підприємства

Маркетинговий процес. Аналіз ринкових можливостей. Інформаційні джерела для маркетингового дослідження. Оцінка та прогноз попиту. Життєвий цикл ринку. Сегментація та цілі ринку. Позиціонування продукту/послуги. Маркетинговий комплекс. Дизайн продукту чи послуги. Промоція та реклама. Брендинг підприємства. Ціна. Управління маркетинговою діяльністю.

Тема 17. Фінансові засади соціального підприємництва

Витрати. Аналіз беззбитковості. Звіт про прибутки та збитки. Прогноз грошових потоків. Джерела фінансування. Бухгалтерські документи. Розподіл прибутку.

Тема 18. Інвестиції в соціальний бізнес

Інвестиційний процес для соціального підприємства. Роль фандрейзингу для залучення коштів у соціальний бізнес. Типологія інвесторів у сфері соціального підприємництва та їхні очікування від підприємців. Суть облігацій соціального впливу та соціальної фондової біржі. Джерела фінансування соціальних підприємств.

Рекомендована література

1. Бочарнікова А.В. SimpleSe. Про соціальне підприємництво - просто! : [посібник підприємця]; Кер. проекту Олександра Сметаненко; Іл. Орнелла Остапенко; ред. Марія Семенченко. Київ : СТ-Друк, 2020. 67 с.
2. Гаєвська Л. М., Марченко О. І. Підприємницька діяльність: підручник; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. Ірпінь : Ун-т ДФС Україна, 2019. 499 с.
3. Громадські і благодійні організації в Україні. Реєстрація та діяльність / М. В. Лациба, С. П. Старосольська, Д. В. Сидоренко [та ін.]. Київ, ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 148 с.
4. Розвиток соціального підприємництва в Україні. Біла книга. Під загальною редакцією Валерія Кокотя. К., 2020. 98 с.
5. Соціальне підприємництво: посібник для викладачів курсу / за наук. редакцією к.е.н. А. О. Корнецького. К.: Фамільна друкарня Huss, 2019. 160 с.
6. Шаповалова Т. В. Соціальне підприємництво – шлях до створення інноваційного бізнесу: [навч. посіб.]. Київ : Друк. двір Олега Федорова, 2018. 171 с.

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМ ТА ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи управління соціальним та людським капіталом.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 14 / 17

Актуалізація проблеми управління соціальним та людським капіталом. Управління соціальним та людським капіталом як навчальна дисципліна. Співвідношення понять «управління соціальним капіталом», «управління людським капіталом» і «управління людськими ресурсами». Цілі і завдання управління соціальним та людським капіталом. Функції управління соціальним та людським капіталом. Професійна етика у сфері управління соціальним та людським капіталом. Організаційні аспекти управління соціальним та людським капіталом.

Тема 2. Роль та фактори формування соціального та людського капіталу.

Внесок соціального та людського капіталу у розвиток державних установ, підприємств та країни. Освіта та інтелектуальний потенціал. Освіта як найважливіше джерело накопичення соціального та людського капіталу. Значення знань на глобальному рівні та тенденції залучення іноземного соціального та людського капіталу. Державна політика в галузі охорони здоров'я та формування людського капіталу.

Тема 3. Ініціативність особистості у контексті формування соціального та людського капіталу.

Зв'язок регуляторно-динамічних змінних ініціативності із показниками особистісної та професійної активності носіїв соціального та людського капіталу. Співвідношення продуктивно-змістових складових ініціативності із показниками особистісної та професійної активності. Факторний аналіз показників професійно-особистісної активності та ініціативності. Індивідуальні відмінності у професійно-особистісній активності та ініціативності у різних груп. Порівняльна характеристика різних компонентів ініціативності у високо- та малоактивних груп індивідів. Цілісна характеристика ініціативності груп індивідів із високою та малою активністю професійної діяльності.

Тема 4. Сфери застосування методів управління соціальним та людським капіталом.

Сфери застосування методів управління соціальним та людським капіталом: кар'єра, зобов'язання, комунікації, дисципліна і звільнення, матеріальні стимули, проектування праці, оцінка результатів праці, система оплати праці, навчання, ротація, розвиток менеджменту, набір і відбір персоналу. Методи праці керівних кадрів (методи розв'язання функціональних завдань та методи творчої праці) та методи управлінського впливу (адміністративно-розпорядчі, економічні, соціально-психологічні методи).

Тема 5. Стратегічне управління соціальним та людським капіталом.

Управління соціальним та людським капіталом як функція менеджменту. Поняття «стратегія» і «тактика». Складові стратегічного управління. Етапи стратегічного управління, їх черговість та особливості. Основи стратегічного управління соціальним та людським капіталом. Особливості управління соціальним та людським капіталом на рівні організації. Інноваційне управління соціальним та людським капіталом.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 15 / 17

Тема 6. Чинники впливу на формування стратегії управління соціальним та людським капіталом.

Чинники впливу на стратегію управління соціальним та людським капіталом: соціально-трудова відносина, психологічний контракт, організаційна поведінка. Організаційні фактори, які впливають на характер ставлення до праці. Добробут, пов'язаний з роботою. Якість трудового життя та якість життя. Трудові теорії. Трудові відносина: природа, значення, компетенції. Довіра і трудові відносина. Зовнішнє середовище й особливості управління соціальним та людським капіталом.

Тема 7. Індикатори розвитку соціального та людського капіталу.

Показники розвитку соціального та людського капіталу на рівні організації. Рівень добробуту, нерівність та бідність як індикатори розвитку соціального та людського капіталу. Індекс людського розвитку як один із важливих показників ефективності управління людським капіталом на рівні держави. Розширення системи показників, які є принагідними для аналізу сфери управління соціальним та людським капіталом.

Тема 8. Управління соціальним та людським капіталом на державному рівні.

Демократичне врядування як чинник розвитку соціального та людського капіталу. Держава в системі факторів розвитку соціального та людського капіталу. Неспроможність ринку як підстава для державного втручання. Функції державного сектора, спрямовані на розвиток соціального та людського капіталу. Стратегія громадської участі у розвитку соціального та людського капіталу. Соціальна політика влади як складова розвитку соціального та людського капіталу. Роль неурядових некомерційних організацій і об'єднаних територіальних громад у розвитку соціального та людського капіталу.

Тема 9. Інвестиції у соціальний та людський капітал.

Інвестиції у соціальний та людський капітал на рівні підприємства. Інвестиції у соціальний та людський капітал на рівні держави. Формування економічної політики з метою розвитку соціального та людського капіталу. Державна політика у галузі охорони здоров'я. Забезпечення регіональної та державної інституціональної підтримки щодо формування та розвитку соціального та людського капіталу.

Тема 10. Міжнародний досвід управління соціальним та людським капіталом.

Міжнародні організації в системі управління соціальним та людським капіталом. Американський підхід до управління соціальним та людським капіталом. Європейська модель управління соціальним та людським капіталом. Японська модель управління соціальним та людським капіталом. Проблема управління соціальним та людським капіталом в країнах, що розвиваються. Завдання і основні напрямки формування соціального та людського капіталу в Україні.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 16 / 17

Тема 11. Перспективні напрями розвитку практики управління соціальним та людським капіталом.

Глобалізація і міжнародне управління соціальним та людським капіталом. Вплив глобалізації на міжнародний ринок праці. Методи вибору релевантної стратегії управління соціальним та людським капіталом. Інформаційне забезпечення системи управління соціальним та людським капіталом. Модель формування автоматизованого комплексу завдань управління соціальним та людським капіталом. Вибір стратегічних альтернатив.

Тема 12. Ресурсне забезпечення управління соціальним та людським капіталом.

Сутність ресурсного забезпечення управління соціальним та людським капіталом. Види ресурсного забезпечення (кадрове, інформаційне, технічне та технологічно-програмне, фінансове, нормативно-методичне, стратегічно-планове). Кадрове забезпечення та його функції. Процедура та пріоритети кадрового забезпечення. Інформаційне забезпечення та його функції. Сутність інформації та даних. Обсяги та зміст кадрової інформації. Управлінська інформація. Класифікація управлінської інформації за різними факторами (технологія обробки: внутрішня, зовнішня, змінна, умовно-стала, вхідна, проміжна, вихідна; виконувані функції: прогнозна планово-договірна, облікова, розцінювальна, довідкова, таблична інформація). Сутність організаційної інформаційної системи управління соціальним та людським капіталом. Сучасні інформаційні системи: принципи побудови та ознаки.

Тема 13. Соціально-психологічні аспекти управління людським капіталом.

Роль соціально-психологічного фактору у сфері праці. Психологічні аспекти організованої діяльності людей. Роль та місце практичної психології в управлінні організованою діяльністю людей. Психологія управлінських впливів. Структура діяльності керівника, її складові та психологічний контекст. Особистість керівника. Людський капітал, особистість керівника та стилі управління. Вольові властивості особистості, їх роль в процесі реалізації функцій управління. Психологічний портрет керівника як носія людського капіталу. Сутність та класифікація соціальних груп. Взаємовідносини людей у групах. Групова диференціація. Колектив та його ознаки. Трудовий колектив. Психологічні аспекти колективної діяльності людей в умовах управлінських відносин. Особистість в трудовому колективі. Трудова поведінка. Фази організаційного онтогенезу та управління людським капіталом.

Тема 14. Соціальне партнерство в управлінні соціальним та людським капіталом.

Об'єктивні передумови виникнення соціального партнерства та чинники його розвитку. Роль Міжнародної організації праці у розвитку соціального партнерства. Основні міжнародні норми з питань колективно-договірного регулювання соціально-трудова відносин. Сутність і значення соціального партнерства в процесі управління соціальним та людським капіталом.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-31.07- 08.04/232.00.1/Б/ОК43 - 2023
	Екземпляр № 1	Арк 17 / 17

Форми та принципи соціального партнерства. Виробнича демократія як складова управління соціальним та людським капіталом. Напрями розвитку виробничої демократії. Економічні та соціальні аспекти розвитку виробничої демократії. Актуальні проблеми розвитку виробничої демократії в Україні за сучасних умов формування та використання соціального та людського капіталу.

Рекомендована література

1. Менеджмент персоналу : навчальний посібник / Укл. О.В. Безпалько, А.Д. Бергер, Т.М. Березянюк, Ю.М. Гринюк, Д.Г. Грищенко, О.І. Драган, А.С. Зеніна-Біліченко, Л.М. Мазник, Л.І. Тертична, О.М. Соломка, О.А. Чигриниць [За заг. ред. О.І. Драган]. Київ : МПП «ЛІНО», 2022. 612 с.
2. Менеджмент персоналу : навч.-методич. посіб. / Дяків О. П., Коцур А. С., Островерхов В. М., Надвиничний С. А., Шкільняк М. М., Шушпанов Д. Г. / за заг. ред. М. М. Шкільняка. Тернопіль. 2022. 280 с.
3. Нагаєв В. М., Кондратюк Н. В. Управління персоналом: практикум. Харків : Стильна типографія, 2018. 220 с.
4. Пищуліна О., Юрочко Т., Міщенко М., Жаліло Я. Розвиток людського капіталу: на шляху до якісних реформ: монографія. К.: Заповіт, 2018. 367 с.
5. Семикіна М. В., Волчкова Г. К. Соціальний капітал в умовах трансформації зайнятості: монографія. Кропивницький: Видавництво ТОВ «КОД», 2018. 296 с.
6. Соціальний капітал спільнот українських трудових мігрантів у країнах Європейського Союзу : монографія / Ю. Ф. Пачковський, Г. П. Селешук. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 264 с.
7. Управління персоналом : підручник / О. М. Шубалий, Н. Т. Рудь, А. І. Гордійчук, І. В. Шубала, М. І. Дзямучич, О. В. Потьомкіна, О. В. Середя; за заг. ред. О. М. Шубалого. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2018. 404 с.

Критерії оцінювання знань

Критерії оцінювання – це система якостей, яка дозволяє реалізувати принцип єдності вимог до змісту і форми контролю рівня засвоєння знань і вмінь та їх об'єктивного оцінювання.

Шкала оцінювання

За шкалою	Атестаційний екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34